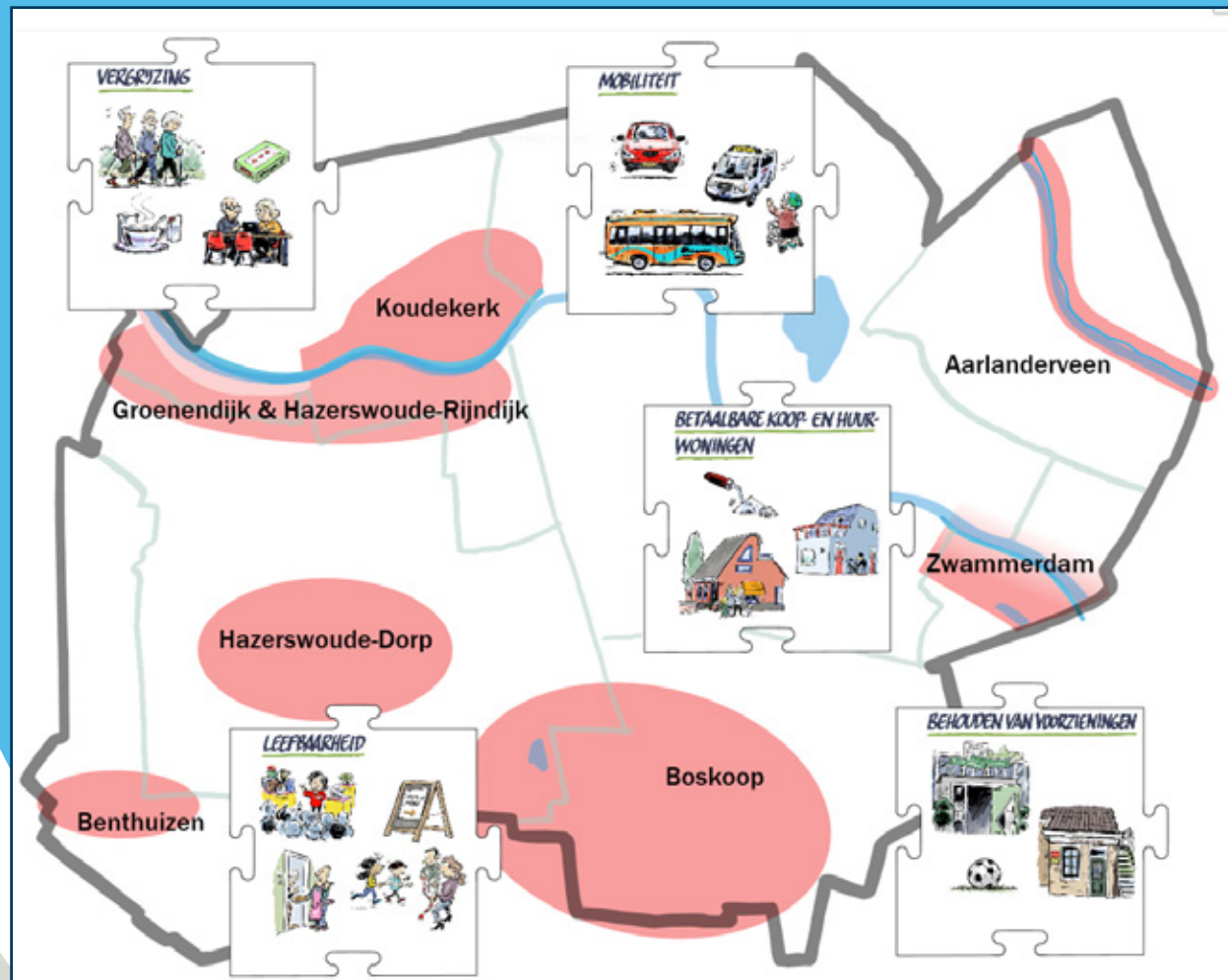

GEBIEDSVISIES 7 DORPEN GEMEENTE ALPHEN AAN DEN RIJN

De basis voor alle plannen in de komende 10 jaar

VOORWOORD

Voor u liggen 7 gebiedsvisies, 1 voor elk dorp van de gemeente Alphen aan den Rijn. De gebiedsvisie beschrijft de huidige stand van zaken van het dorp op het gebied van ruimte, sociale samenhang en veiligheid en de belangrijkste ontwikkelingen voor het dorp in de komende 5 tot 10 jaar.

De gebiedsvisies zijn de basis voor nieuw op te stellen bestemmingsplannen voor de 7 dorpen in onze gemeente. Ook worden deze visies onderdeel van de op te stellen omgevingsvisie voor de gehele gemeente. De gebiedsvisies vormen samen met de nog op te stellen of verder uit te werken visies voor Alphen-stad, het buitengebied en de bedrijventerreinen de bouwstenen voor de omgevingsvisie.

Enkele onderwerpen uit de gebiedsvisies voor de dorpen zijn te vertalen naar concrete acties voor de komende 4 jaar. Die onderwerpen krijgen een uitwerking in de wijkplannen.

Interactief proces

De gebiedsvisies voor alle dorpen zijn tot stand gekomen in een interactief proces, waarbij dorpsraden, -overleggen, -netwerken, belangenverenigingen en bewoners zijn geraadpleegd. Bovendien is tijdens een gezamenlijke bijeenkomst voor alle dorpen met vertegenwoordigers van belangenorganisaties gesproken. Veel informatie was al bekend. Zo hebben alle dorpen een eigen dorpsvisie opgesteld en speerpunten geformuleerd. Deze informatie en de informatie uit de diverse bijeenkomsten zijn verwerkt in de 7 gebiedsvisies of in wijkplannen.

Toekomst

De gebiedsvisies dienen samen met de wijkplannen en de dorpsvisies als basis voor toekomstig overleg tussen gemeente en dorpen. Ook zijn zij de basis voor alle toekomstige plannen in de dorpen. Aan de hand van de actualiteit kunnen de visies en wijkplannen worden bijgesteld en aangepast tot een actueel document. Zo blijft de visie op de toekomst van de dorpen actueel.

Leeswijzer

Dit document start met een algemene inleiding, waarin staat hoe de gebiedsvisies tot stand zijn gekomen. Vervolgens vindt u de 7 gebiedsvisies van alle dorpen. Het laatste hoofdstuk betreft een beschrijving van de algemene trends en ontwikkelingen in de samenleving, waarmee ook rekening is gehouden bij het opstellen van de gebiedsvisies.

Wethouder Gerard van As

INLEIDING

Per 1 januari 2014 is de gemeente Alphen aan den Rijn ontstaan uit de voormalige gemeenten Alphen aan den Rijn, Boskoop en Rijnwoude. De nieuwe gemeente Alphen aan den Rijn is een gemeente met ruim 110.000 inwoners. Naast de grote kern Alphen aan den Rijn bestaat de gemeente uit de 7 dorpen Aarlanderveen, Benthuizen, Boskoop, Hazerswoude-Dorp, Hazerswoude-Rijndijk, Koudekerk aan den Rijn en Zwammerdam.

In het coalitieakkoord 2018-2022 hebben de coalitiepartijen een aantal doelstellingen geformuleerd op het gebied van ruimtelijke ontwikkelingen. Deze doelstellingen zullen onder andere worden vertaald in een nieuw bestemmingsplan voor de dorpen van Alphen aan den Rijn. Voor onze grootste kern, Alphen aan den Rijn, is in 2018 al een nieuw bestemmingsplan vastgesteld: Alphen Stad.

Besloten is om vooruitlopend op het maken van een bestemmingsplan eerst een strategische visie op te stellen voor onze dorpen. Per dorp wordt een afzonderlijke maar wel integrale visie vastgesteld. Met deze integraliteit willen we voortuitlopen op de komst van de Omgevingswet. De Omgevingswet brengt alle bestaande regelingen die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving bij elkaar, waarbij ook aandacht wordt geschonken aan maatschappelijke ontwikkelingen in een gebied. De inrichting van de fysieke leefomgeving heeft directe gevolgen voor het sociale domein. Door het behouden en versterken van bestaande basisvoorzieningen zijn inwoners in staat om naar vermogen te participeren. Ook heeft de leefomgeving invloed op de gezondheid en het welbevinden van inwoners, zoals voldoende groen en de mogelijkheden om te bewegen. Op basis van die nieuwe wet hebben we te zijner tijd de verplichting om een gemeentelijke omgevingsvisie voor het hele grondgebied vast te stellen.

In de integrale gebiedsvisies die per dorp zijn opgesteld wordt aandacht geschonken aan alle thema's die leven in het dorp en thema's die bijdragen aan een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Uiteindelijk zullen de afzonderlijke gebiedsvisies gebundeld worden in 1 algehele gebiedsvisie voor de dorpen van de gemeente Alphen aan den Rijn. Deze gebiedsvisie bevat richtinggevende ambities en speerpunten voor de komende 5 à 10 jaar. De gebiedsvisie zal gebruikt worden als opmaat voor een nieuw bestemmingplan, maar zal ook het kader zijn op basis waarvan onze wijkplannen worden opgesteld. Deze visie zal ook als basis dienen voor een later op te stellen omgevingsvisie voor de gehele gemeente.

Deze 7 gebiedsvisies in dit document zijn mede gebaseerd op informatie uit bestaande beleidsdocumenten, zowel lokaal als bovenlokaal, zoals bomenbeleid, geurbeleid, beleidskader tijdelijk wonen en de regionale woonagenda waarin is opgenomen dat 25% van het nieuwbouwprogramma uit sociale huur moet bestaan. De visies zijn niet bedoeld ter vervanging van die documenten. Deze beleidsdocumenten blijven onverkort van kracht.

INHOUDSOPGAVE

AARLANDERVEEN	9	HAZERSWOUDE-RIJNDIJK	103
1 Inleiding	10	1 Inleiding	105
2 Maatschappelijke en sociale situatie	14	2 Maatschappelijke en sociale situatie	110
3 Ruimte	16	3 Ruimte	112
4 Mobiliteit (en infrastructuur)	25	4 Mobiliteit (en infrastructuur)	126
5 Duurzaamheid en milieu	26	5 Duurzaamheid en milieu	128
BENTHUIZEN	29	KOUDEKERK AAN DEN RIJN	133
1 Inleiding	30	1 Inleiding	134
2 Maatschappelijke en sociale situatie	34	2 Maatschappelijke en sociale situatie	139
3 Ruimte	36	3 Ruimte	141
4 Mobiliteit (en infrastructuur)	44	4 Mobiliteit (en infrastructuur)	150
5 Duurzaamheid en milieu	45	5 Duurzaamheid en milieu	151
BOSKOOP	51	ZWAMMERDAM	155
1 Inleiding	52	1 Inleiding	156
2 Maatschappelijke en sociale situatie	57	2 Maatschappelijke en sociale situatie	160
3 Ruimte	60	4 Mobiliteit (en infrastructuur)	172
4 Mobiliteit (en infrastructuur)	71	5 Duurzaamheid en milieu	172
5 Duurzaamheid en milieu	73		
HAZERSWOUDE-DORP	79	ALGEMENE TRENDS EN ONTWIKKELINGEN	176
1 Inleiding	80	MONITORING	184
2 Maatschappelijke en sociale situatie	84	COLOFON	185
3 Ruimte	87		
4 Mobiliteit (en infrastructuur)	95		
5 Duurzaamheid en milieu	97		

GEBIEDSVISIE ZWAMMERDAM

Zwammerdam is een dorp met een rijke geschiedenis en een rijke toekomst. De inwoners van Zwammerdam tonen grote betrokkenheid bij elkaar en zij tonen veel initiatief. We zoeken samenwerking met Ipse de Bruggen, daar waar het elkaar versterkt.

Globale begrenzing van de visie.

1 INLEIDING

Per 1 januari 2014 is de gemeente Alphen aan den Rijn ontstaan uit de voormalige gemeenten Alphen aan den Rijn, Boskoop en Rijnwoude. De nieuwe gemeente Alphen aan den Rijn is een gemeente met ruim 110.000 inwoners. Naast de grote kern Alphen aan den Rijn bestaat de gemeente uit de 7 dorpen Aarlanderveen, Benthuizen, Boskoop, Hazerswoude-Dorp, Hazerswoude-Rijndijk, Koudekerk aan den Rijn en Zwammerdam.

Dit is de gebiedsvisie voor Zwammerdam van de gemeente Alphen aan den Rijn. De gebiedsvisie beschrijft de huidige stand van zaken van het dorp op het gebied van ruimte, sociale samenhang en veiligheid, en de belangrijkste ontwikkelingen voor de komende 5 tot 10 jaar. De gebiedsvisie staat niet op zich, maar wordt gebruikt voor het opstellen van een nieuw bestemmingsplan voor alle dorpen, voor het opstellen van een omgevingsvisie én voor een vertaling naar wijk- en uitvoeringsplannen voor de komende 4 jaar.

De gebiedsvisie is daarmee een document waarin de gemeente haar beleidsuitgangspunten formuleert, het is niet direct bindend voor burgers. De geformuleerde beleidsuitgangspunten dienen vervolgens als overweging ter onderbouwing van de bestemmingsplannen. Het bestemmingsplan is -in tegenstelling tot de visie- wel een document dat direct bindend is voor burgers. In deze integrale gebiedsvisie schenken we aandacht aan alle thema's die leven in het dorp en thema's die bijdragen aan een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. We houden rekening met de belangrijke trends en ontwikkelingen die mede de toekomst van dit dorp bepalen. Daarbij is in de brede zin gekeken naar wat nodig is om de dorpen vitaal en levend te houden en wat nodig is om de sociale structuur van de dorpen te

versterken. De gemeente zet daarbij onder andere in op het bouwen voor eigen behoefte van de dorpen, passend bij de sociale structuur van het dorp.

In hoofdstuk 1 van deze visie voor Zwammerdam wordt het dorp beschreven zoals het nu is. Er worden speerpunten benoemd voor de komende jaren en kansen en bedreigingen. In hoofdstuk 2 wordt de maatschappelijke en sociale situatie verder uiteengezet in thema's als leefbaarheid, voorzieningen, jeugd en gezondheid. In hoofdstuk 3 wordt het ruimtelijke aspect beschreven, waarin onder andere ingegaan wordt op wonen, cultureel erfgoed, economie en veiligheid. In hoofdstuk 4 wordt mobiliteit verder toegelicht en in hoofdstuk 5 milieu. In hoofdstuk 6 worden landelijke trends en ontwikkelingen beschreven aan de hand van de thema's duurzaamheid, veiligheid, leefbaarheid, wonen, digitalisering, mobiliteit, jeugd, ouderen en zorg.

1.1 Beschrijving van het dorp

Tot 1964 was Zwammerdam een zelfstandige gemeente. In dat jaar werd het grondgebied door een gemeentelijke herindeling verspreid over Alphen aan den Rijn, Bodegraven, Boskoop en Reeuwijk. Zwammerdam ligt aan de Oude Rijn nabij Bodegraven en is het meest oostelijke dorp in de gemeente. De grote intramurale instelling voor verstandelijk gehandicapten, landgoed Hooge Burch (Ipse de Bruggen), met zo'n 500 bewoners, is een dorp in het dorp. Zwammerdam heeft een kleine en compacte oude kern met kronkelende straatjes en met historische bebouwing. Het is een dorp met een rijke geschiedenis, aantoonbaar teruggaand tot de Romeinse tijd. Hierdoor wordt het cultureel erfgoed van het dorp gezien als belangrijk onderdeel van het DNA. Zwammerdam is, in tegenstelling tot lintbebouwing, een van de weinige dorpen in de Rijnstreek die gebouwd zijn rondom een plein. De bewoners zijn bij elkaar en hun dorp betrokken, en zijn goed georganiseerd. Hoewel Zwammerdam dicht tegen Bodegraven aanligt, met alle voorzieningen, is het een zelfstandige, eigen gemeenschap, die de leefbaarheid in het dorp hoog in het vaandel heeft staan. Het vertrek van jeugd uit het dorp en de aankomende vergrijzing vormen een zorg. Het geringe aantal jongeren in het dorp bevestigt die zorg.

1.2 Algemene trends en ontwikkelingen

De verzorgingsstaat verandert naar een participatiesamenleving. De gemeente heeft de taak om goed toegankelijke basisvoorzieningen in stand te houden en te versterken, zodat iedereen kan deelnemen in de samenleving (een inclusieve samenleving). Dit betekent ook dat de gemeente eigen initiatieven van inwoners ondersteunt en stimuleert.

Vergrijzing is een belangrijke demografische ontwikkeling. Die leidt tot een toenemende behoefte aan voor ouderen geschikte woningen en voorzieningen in de buurt. Voor jeugd geldt dat kinderen veilig en gezond moeten kunnen opgroeien en dat er voorzieningen zijn om hun talenten te ontwikkelen.

Om gebruik te kunnen maken van basisvoorzieningen is toegang ertoe essentieel. Hieronder valt ook digitale toegang. Het is daarom belangrijk dat digitale ondersteuning en dienstverlening toegankelijk en bereikbaar zijn voor alle inwoners. Ook mobiliteit speelt een grote rol bij het bereiken van voorzieningen. Bijvoorbeeld de transitie naar elektrisch rijden, zelfrijdend vervoer en bezorging via drones.

Een onderwerp dat de komende jaren een grote rol speelt op het terrein van veiligheid is ondermijning. 'Ondermijning' is een containerbegrip waar diverse vormen van georganiseerde criminaliteit onder geschaard worden. Criminele activiteiten maken een samenleving en haar instellingen corrupt en hebben een ondermijnend effect.

De energietransitie is een enorme opgave die ook in de dorpen haar uitwerking heeft. De ruimtelijke inpassing van duurzame energieopwekking door bijvoorbeeld zonnepanelen of windmolens, en het verduurzamen van de bestaande bouw (aardgasloos) hebben ook gevolgen voor bestaande netwerken (bijvoorbeeld elektriciteit).

In hoofdstuk 6 is een uitgebreide omschrijving te vinden van trends en ontwikkelingen.

1.3a Visie van het dorp/de dorpsbewoners

In de afgelopen jaren zijn de meningen van de dorpsbewoners over hun dorp via de belangenvereniging, beleidsonderzoeken en tijdens de week van de leefomgeving gepeild.

De belangrijkste onderwerpen die de dorpsbewoners aangeven voor de leefbaarheid in het dorp zijn:

- ontwikkeling van een goede multifunctionele accommodatie in het dorp;
- behoud van andere voorzieningen in het dorp, zoals de huisarts en fysiotherapeut;
- vergrijzing en het faciliteren van de ouderen;
- woningbouwontwikkeling: de gemeente en de belangenvereniging zijn de laatste tijd intensief in dialoog over de bouw van nieuwe (zorg)woningen. Er wordt momenteel verkennend gesproken over een locatie in de buurt van de Spoorlaan, maar ook over het vrachtwagenparkeerterrein aan de Buitenkerk. De belangenvereniging ziet de komende 5 jaar een behoefte aan 100+ woningen, met als prioriteiten: koopwoningen voor starters, levensloopbestendige woningen (sociale huur en koop), en grotere woningen voor gezinnen (twee-onder-een-kap-categorie). Voor een beperkt deel wordt daarbij ook gemikt op een 'inhaalslag' voor diegenen die in het verleden niet in Zwammerdam terecht konden. Daarnaast leeft de wens om ook meergezinswoningen te bouwen om de vergrijzing op te vangen;
- onder een groep inwoners van Zwammerdam is animo om zo duurzaam mogelijk te bouwen. Het wordt heel belangrijk gevonden om bijvoorbeeld gasloos te bouwen.

1.3b Visie van gemeente op het dorp

De rijke geschiedenis en de onderlinge betrokkenheid van de inwoners van Zwammerdam zijn belangrijke uitgangspunten bij het verder versterken van de ruimtelijke en sociale structuur van het dorp. Ruimte wordt geboden aan aanvullende woningbouw en aan maatschappelijke voorzieningen. We zoeken daarbij samenwerking met Ipse de Bruggen, daar waar we elkaar kunnen versterken. We zetten in op verbetering van de verbindingen binnen het dorp, maar ook op de OV- bereikbaarheid naar omliggende kernen, en op verdere energieverduurzaming van het dorp.

1.4 Speerpunten per dorp

Wanneer we de speerpunten van de inwoners koppelen aan de belangrijkste trends en ontwikkelingen voor de

komende jaren (zie hoofdstuk 6) komen we tot de onderstaande onderwerpen die specifiek voor Zwammerdam van belang zijn. Deze onderwerpen zullen verder uitgewerkt moeten worden in wijkplan en bestemmingsplan.

- *wonen op maat*: betaalbare koop- en huurwoningen voor lage en middeninkomens;
- *cultuurhistorie gebruiken als inspiratiebron*: de geschiedenis van de plek heeft bijzondere aandacht bij ontwikkelingen;
- *verdergaande samenwerking* tussen landgoed Ipse de Bruggen en Zwammerdam: er wordt gekeken naar de mogelijkheden op het gebied van wonen, zorg, voorzieningen en infrastructuur.

Aanvullende punten daarbij zijn:

- *transformatie maakt verbindingen*: gebiedstransformatie of herstructurering aangrijpen om ruimtelijke verbindingen te versterken, bijvoorbeeld tussen noord en zuid, tussen dorp en (overzijde van) Oude Rijn of tussen Ipse de Bruggen en het dorp;
- *behoud van (maatschappelijke) voorzieningen*: ontwikkeling van een multifunctionele accommodatie en behoud van huisarts en fysiotherapeut;
- *bereikbaarheid openbaar vervoer*: versterking van openbaar vervoer is gewenst en wordt opgenomen in de openbaarvervoersvisie;
- *duurzaamheid*: inzetten op energiebesparing, opwekking van duurzame energie en vervanging van aardgas.

1.5 Kansen en bedreigingen

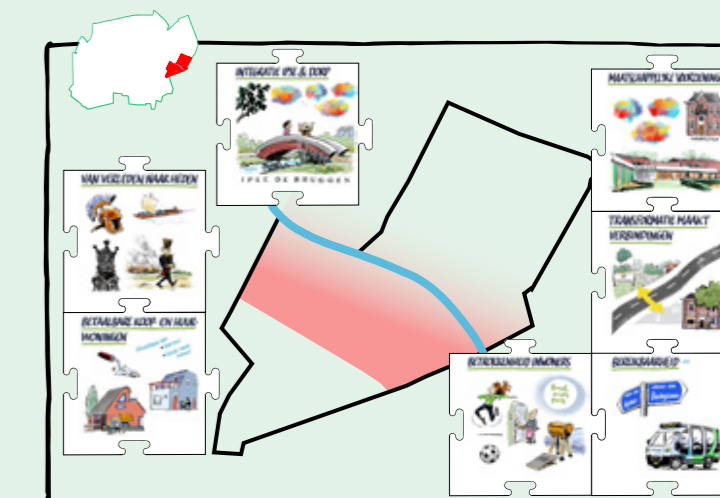
Een samenleving in beweging brengt kansen en bedreigingen met zich mee. Kansen om zaken zoals de leefbaarheid te verbeteren, maar ook bedreigingen die die leefbaarheid kunnen aantasten. Voor Zwammerdam worden de volgende kansen en bedreigingen gesignaleerd:

Kansen:

- betrokkenheid en goede organisatiekracht van inwoners bij elkaar en bij het dorp, onder meer door een actief verenigingsleven;
- de recreatieve potentie door de ligging ten opzichte van de Nieuwkoopse Plassen en de rijke cultuurhistorie;
- aansluiting bij voorzieningen van Bodegraven (bijvoorbeeld openbaar vervoer en winkels);
- delen van (zorg)voorzieningen van Ipse de Bruggen;
- benutten beoogde locaties rondom Spoorlaan voor woningbouw voor starters.

Bedreigingen:

- slechte bereikbaarheid met het openbaar vervoer;
- aanwezigheid van een gasleiding;
- fysieke en maatschappelijke scheiding tussen noord en zuid Zwammerdam (door de Steekterweg);
- veranderend rijksbeleid met betrekking tot (financiering van) het sociaal domein, in relatie tot Ipse de Bruggen.

2 MAATSCHAPPELIJKE EN SOCIALE SITUATIE

Leefbaarheid en voorzieningen

Voor de dagelijkse boodschappen moeten de inwoners het dorp uit, net als voor een apotheek en de tandarts. Er zijn wel een huisarts, een fysiotherapeut, een kerk, een school, een dorps huis en een gemeenschapszaal (Nutszaal) in het dorp.

Het behoud van een aantal basisvoorzieningen is erg belangrijk voor het dorp. Daarom wordt er een multifunctionele accommodatie gebouwd met een basisschool, kinderopvang, gymzaal en multifunctionele ruimten die geschikt zijn voor sociale activiteiten. Dit levert veel gelegenheid op tot ontmoeten.

Het verenigingsleven bloeit in Zwammerdam. Er is een actieve belangenvereniging die een goede gesprekspartner van de gemeente is en die stevig in de gemeenschap is geworteld.

Gezondheid en vergrijzing

Door het vertrek van jongeren uit het dorp en de demografische ontwikkeling zal de vergrijzing in Zwammerdam de komende 10 jaar bovengemiddeld zijn. Dit baart zorgen. De bereikbaarheid en de laagdrempeligheid van de (zorg)voorzieningen zijn dan ook een belangrijk aandachtspunt. Hierom is er een initiatief vanuit de inwoners om een zorgcoöperatie voor Zwammerdam op te zetten. Uit de gezondheidscijfers van de GGD komt verder naar voren dat de ervaren geestelijke gezondheid lager is dan gemiddeld ten opzichte van Alphen aan den Rijn.

Sport

In Zwammerdam zijn enkele sportverenigingen actief, die een belangrijke sociale centrale rol hebben in het dorp. Om een goede en gezonde vereniging te laten voortbestaan is voldoende aanwas nodig. Verenigingen zoeken daarom, op eigen initiatief, naar samenwerking met andere verenigingen. De gemeente faciliteert hierbij. Hierdoor ontstaat een dynamisch verenigingsleven.

Veiligheid

Zwammerdam heeft weinig overlastmeldingen en er is weinig criminaliteit. We kunnen het dorp typeren als een veilig dorp.

Evenementen

Zwammerdam kent een aantal jaarlijkse evenementen, zoals de festiviteiten rond Koningsdag, het dorpsfeest en het tentfeest.

Conclusie

Zwammerdam is een dorp met een hoge betrokkenheid en veel initiatief van en door de inwoners. Belangrijk is het behoud van de voorzieningen. Door de beoogde bouw van een nieuwe multifunctionele accommodatie wordt er een belangrijke stap worden gezet voor het behoud van maatschappelijke voorzieningen.

MAATSCHAPPELIJKE VOORZIENINGEN

3 RUIMTE

3.1 Ruimtelijke kwaliteit

Oorsprong en ontwikkeling stedenbouwkundige structuur

Zwammerdam kent een lange en rijke historie, die ook ruimtelijk haar sporen heeft nagelaten. De oudste resten van stenen gebouwen in deze omgeving stammen uit de eerste eeuwen van onze jaartelling. Op het landgoed Hooge Burch lag het Romeinse castellum Nigrum Pullum.

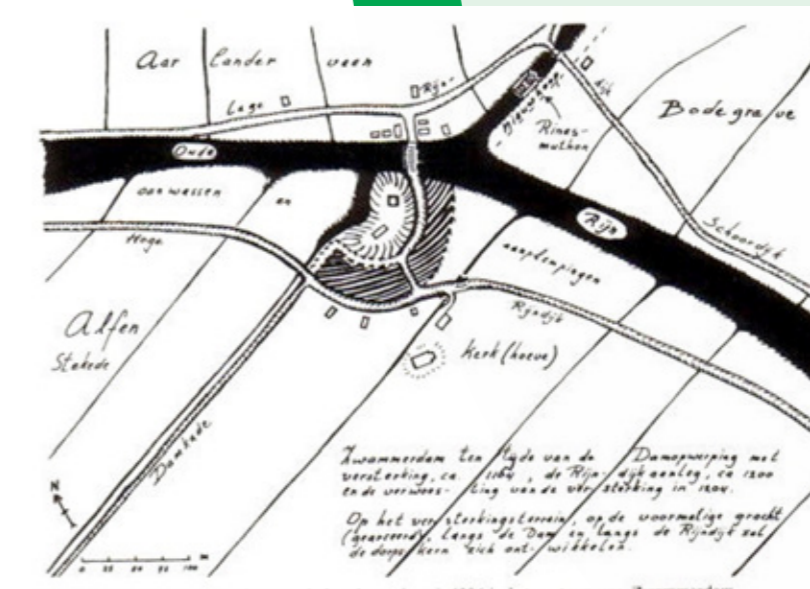
Met de veranderende bedding van de Oude Rijn is de huidige historische kern van Zwammerdam meer noordelijk van Nigrum Pullum komen te liggen. Door een dam in de Oude Rijn (de Swadenburgerdam) kreeg het dorp een strategische betekenis en ontwikkelde het zich niet alleen als agrarisch dorp, maar ook als een dorp van nijverheid. Omgeven door een brede gracht lag bij de oude dam de Suadeburch. Deze burcht heeft de oorspronkelijke vorm van de dorpskern van Zwammerdam bepaald, die nog steeds in het gebogen straatpatroon is te herkennen. De dam is vervangen door een brug, die in de jaren 60 naar het oosten toe is verplaatst. De lintbebouwing ten noorden van de Oude Rijn langs de Lindenhovestraat is daardoor wat afzijdig van het dorp komen te liggen.

Als een verdikking van het lint langs de Oude Rijn wordt de historische dorpskern gevormd door een klein, driehoekig dorpsplein. Zwammerdam is hiermee het enige dorp met een pleinvorming van oudsher, wezenlijk anders dan de andere polder- en dijklintkernen in de Rijnstreek.

Op enige afstand van het dijklint lag landinwaarts (op een licht verhoogde zandrug) een reeks boerderijen en

Impressie castellum Nigrum Pullum.

Schematische tekening van de ligging van de burcht Suadeburch naast de dam.

Ruimtelijke ontwikkeling van Zwammerdam de laatste 100 jaar.

hofsteden, via lange individuele oprijlanen verbonden met de Rijndijk, en nu met de Rijksstraatweg. In het zuidoosten van Zwammerdam is een deel van deze structuur nog goed bewaard gebleven.

Met de aanleg van de Rijksstraatweg (nu deels Steekterweg) werden het dijklint en de historische dorpskern ontlast van doorgaand autoverkeer, maar ook afgesneden van het landschap ten zuiden van het dorp. De tussengelegen ruimte werd opgevuld met naoorlogse woonbebouwing.

Ten zuiden van de drukke rijksweg werd Zwammerdam in de jaren 60 en 70, op de plaats van voormalige hofboerderij Hoogeburcht, uitgebreid met het landgoed Hooge Burch. Hier biedt zorginstelling Ipse de Bruggen huisvesting en dagbesteding aan verstandelijk en meervoudig gehandicapten, die ongeveer een kwart van het inwonertal van Zwammerdam uitmaken. Opgezet als landgoed, met paviljoens die losjes en ruim in het groen verspreid liggen, onderscheidt dit gebied zich duidelijk van het klassieke dorpsbeeld. Recente vernieuwing van het vastgoed neemt echter meer het onderliggende slagenlandschap als basis, en is wat intensiever van aard.

Ten oosten van Hooge Burch is in de jaren 70 en 80 parallel aan de Buitensloot en de Spoorlaan een woonbuurt ontstaan. Deze woningbouwontwikkeling vormde daarmee ook de laatste uitleglocatie van het dorp. De laatste decennia heeft alleen nog binnen de dorpscontouren kleinschalige woningbouw (herstructurering/transformatie van bedrijfslocaties) plaatsgevonden.

Ontwikkelingen ter versterking van de ruimtelijke samenhang

Met de ingebruikname van de nieuwe N11 is de verkeersintensiteit in Zwammerdam over de Steekterweg

- Visiekaart Zwammerdam**
- Kerk
 - Begraafplaats
 - ⊕ Molen
 - 🏛️ Cultuurhistorie
 - 🏠 Expositieruimte
 - ⚽ Sport
 - 🎓 Basis onderwijs
 - 🚒 Brandweer
 - 👨‍⚕️ Huisarts
 - 🏠 Dorpshuis/verenigingsgebouw
 - 🎭 Cultureel centrum
 - 🏢 MFA Zwammerdam
 - 🏡 Bebouwd gebied
 - 🏠 Bebouwing
 - 🏠 Dorpslint
 - 🏠 Zorginstelling Ipse de Brugge
 - 🏡 Ontwikkellocaties
 - 🌿 Landschap
 - 💧 Water
 - ➡️ Zichtlijn op landschap
 - ➡️ Te ontwikkelen zichtlijn
 - ➡️ Versterken ruimtelijke relatie
 - ➡️ Herstel Bovensloot
 - ➡️ Voetpad
 - ➡️ Te ontwikkelen voetpad

enorm afgenomen. Desondanks vormt deze weg nog altijd een 'litteken' in het dorp, die door sommige dorpsbewoners als een (mentale) barrière wordt ervaren. Door de ruime dimensionering van het wegprofiel vinden beide zijden geen goede ruimtelijke aansluiting op elkaar. Het is belangrijk om deze barrière te slechten, om hiermee de nieuw te bouwen multifunctionele accommodatie aan de Spoorlaan (bij de voetbalvereniging) gevoelsmatig dichterbij de historische kern te krijgen. Dit sluit ook aan op de wens het landgoed Hooge Burch (ook ruimtelijk) beter met het dorp te integreren. Er liggen kansen om de ruimtelijke relatie te verbeteren. Rondom de Spoorlaan en Buitendorpstraat ligt namelijk verouderd (maatschappelijk) vastgoed, dat in aanmerking komt voor herstructurering. Daarmee ontstaan er wellicht mogelijkheden om de oversteek op meer 'dorpse' wijze vorm te geven. Tevens ontstaat hierdoor aanzienlijke ruimte om in de lokale woningbehoefte in het hart van het dorp te voorzien.

Ook elders in het dorp ligt er in potentie ruimte voor nieuwe (kleinschalige) woningbouw, ter verbetering van de ruimtelijke structuur. Te denken valt aan de voormalige brandweerpost aan de Vosholstraat en de braakliggende gronden in de Vinkebuurt. Mogelijk dat ook het vrachtwagenparkeerterrein naast de Zwammerdamse Brug ingezet kan worden als ontwikkellocatie, als (spreekwoordelijk) bruggenhoofd naar Ziendepark en Lindenhovestraat.

Openbare ruimte

De dorpskern onderscheidt zich door de relatieve ouderdom en de compacte groepering van de bebouwing. Door het bochtige stratenpatroon en het smalle profiel van de straten wordt de openbare ruimte gekenmerkt door korte zichtlijnen met een vrij 'stenig' karakter. Bij volgend groot onderhoud verdient het plein

van Zwammerdam een inrichting die meer aansluit bij het dorpskarakter, die aanleiding geeft tot ontmoeting. Opvallend is de door gras omzoomde (dorps)kerk, die enigszins excentrische ligt ten opzichte van het oude centrum.

De doorgaande hoofdroute (Rijksstraatweg en Steekterweg) loopt buitenlangs het dorpscentrum. Rotondes vormen de entrees tot de dorpskern. Deze behoeven als entree tot Zwammerdam een blijvende aandacht waar het ontwerp en beheer betreft. Het ruimtelijk profiel van de Steekterweg is nog altijd zeer ruim en het sluit niet aan bij het beeld van een 30km-zone. We willen de Steekterweg plaatselijk een dorpsere inrichting geven. Daardoor bevorderen we de oversteekbaarheid en krijgen de noord- en de zuidzijde van Zwammerdam een betere aansluiting op elkaar.

Hooge Burch kent een geheel eigen inrichting, geënt op de doelgroep en stapvoets verkeer. Het park is openbaar toegankelijk en wordt door de omwonenden als uitloopgebied gebruikt. Met de ontwikkeling van het voormalige boerderijerf aan de Rijksstraatweg 5 en de publieke openstelling van het bijbehorende terrein worden de wandelmogelijkheden vergroot.

Aan de overzijde van de Oude Rijn, waar de Zinde in de Oude Rijn uitmondt, ligt het Ziendepark. Dit vormt als het ware een 'boeg' waar verschillende waterlopen samenkomen. Door diverse evenementen die hier plaatsvinden, krijgt dit park steeds meer betekenis in het collectieve geheugen van het dorp. Het vrachtwagenparkeerterrein aan de andere zijde van de Verloofstraat wordt nog maar heel spaarzaam gebruikt waarvoor het oorspronkelijk bedoeld is. Openbare oevers en jaagpaden moeten behouden blijven, en we streven bij eventuele ontwikkelingen naar meer openbaar toegankelijke plekken aan de Oude Rijn.

Toekomstvisie

Samengevat zijn de onderstaande zaken van belang voor de toekomstige ruimtelijke kwaliteit van Zwammerdam:

- behouden en versterken van de compacte dorpskern met aandacht voor de openbare ruimte;
- realiseren van een betere ruimtelijke verbinding tussen de noordelijke dorpskern en het zuidelijke deel van het dorp, onder meer door de barrière van de Steekterweg te slechten;
- maatwerktransformaties binnen de dorpskern ter versterking van de stedenbouwkundige samenhang en de relaties met de (overzijde van de) Oude Rijn;
- versterken van de verbinding met en de benutting van Hooge Burch als recreatief uitloopgebied.

3.2 Wonen

Kwantiteit

In Zwammerdam is de afgelopen jaren vrijwel geen aanvullende nieuwbouw van betekenis gebouwd. Bouwactiviteiten zijn vooral beperkt gebleven tot vervangende nieuwbouw van de sociale voorraad en van het zorgvastgoed van Ipse de Bruggen. De autonome woningbehoefte is 5 tot 10 woningen per jaar. Deze woningbehoefte komt vooral van de eigen inwoners. Er is waarschijnlijk sprake van uitgestelde vraag van huishoudens die hun woonwens niet kunnen realiseren. Dit betekent dat er de komende jaren ruimte is om ongeveer 10 woningen per jaar te bouwen. Daarna neemt de behoefte weer af. Daarom is het belangrijk om woningen stapsgewijs toe te voegen.

Kwaliteit

Zwammerdam heeft relatief meer dure woningen (> 350.000 euro) dan omliggende kernen. De koopmarkt is voor de rest redelijk gebalanceerd. De verkoopcijfers suggereren weinig doorstroming aan de onderkant van de koopmarkt, waardoor starters moeilijk aan bod komen. De meeste woningen hebben een dorpsligging en dat is een belangrijke kwaliteit die de inwoners waarderen. Een deel van de woningen is al wat ouder en voldoet niet aan alle eisen en wensen voor energiezuinigheid, levensloopbestendigheid en dergelijke. Bij nieuwbouw gaat inbreiding vóór uitbreiding. Het nieuwbouwprogramma dient in principe voor 25% uit sociale huurwoningen moeten bestaan. Omdat de plannen die in dit dorp mogelijk zijn, voornamelijk kleine inbreidingsplannen betreffen waar de realisatie van sociale huurwoningen niet altijd realistisch is, moet goed gekeken worden waar de realisatie hiervan wel haalbaar is. Het nieuwbouwprogramma dient in principe voor 25% uit sociale huurwoningen te bestaan. Omdat de plannen die in deze kern mogelijk zijn voornamelijk kleine inbreidingsplannen betreffen - waar de realisatie van sociale huurwoningen niet altijd realistisch is - moet goed gekeken worden of de realisatie hiervan op andere plekken in de kern haalbaar is.

Woningbehoefte voor Zwammerdam

De slaagkansen voor starters en jonge gezinnen zijn op zowel huur- als koopgebied beperkt. Jongere mensen die in Zwammerdam willen blijven, zullen noodgedwongen hun heil elders zoeken. De focus bij nieuwbouw moet komen te liggen op het realiseren van betaalbare koop- en huurwoningen voor lage (midden)inkomens. Aanvullend hierop gaan we met de dorpsbewoners en de corporatie op zoek naar aanvullende mogelijkheden om een groter aanbod voor deze doelgroep te creëren. Denk aan het mogelijk maken van splitsen van woningen, benutten van de mogelijkheden om woningen aan dorpelingen toe te wijzen, organiseren van een project met collectief opdrachtgeverschap, verleiden van senioren om te verhuizen en gericht toewijzen van eengezinshuurwoningen aan jonge gezinnen.

Zo vergroten we de kansen van starters en jonge gezinnen. Dit kan - in beperkte mate - bijdragen aan de vitaliteit van het dorp, omdat starters en jonge huishoudens in het dorp kunnen blijven wonen. Dit is relevant, omdat de geringe aanwas van nieuwe basisschoolleerlingen zorgelijk is, en ook het rijke verenigingsleven heeft behoefte aan vrijwilligers en leden. Woningbouw alleen is zeker niet genoeg om het draagvlak voor (kind)voorzieningen te vergroten; hiervoor zijn meer factoren van invloed dan het aantal jonge huishoudens.

De visie van de belangenvereniging biedt aanknopingspunten om samen met de bewoners tot gedragen woningbouwontwikkeling te komen.

Met de bouw van seniorenwoningen gaan we gereserveerd om, al wordt die niet uitgesloten. Het voorzieningenniveau is laag, wat écht oud worden in het dorp lastig maakt. Kansrijk is tegelijkertijd de aanwezigheid van (medische) voorzieningen van onder meer Ipse de Bruggen, waarop meegelift kan worden. De gemeente wil samen met dorpsbewoners en zorgaanbieders verkennen hoe ouderen zelfstandig in het dorp kunnen wonen in combinatie met (mantel)zorg, ondersteuning en bijvoorbeeld een boodschappendienst. Indien dit haalbaar is, benutten we eventueel vrijkomende ontwikkellocaties in het hart van het dorp om senioren te bedienen.

BETAALBARE KOOP- EN HUUR- WONINGEN

Combinatie met duurzaamheid

Het is goed om duurzaamheid prominent op de agenda te zetten. Maatwerk is hier van toepassing. In Zwammerdam ligt een grote uitdaging in het energieneutraal maken van de bestaande, wat oudere woningvoorraad. Er zijn kansen voor isoleren van bestaande woningen, zonnepanelen op daken en bij nieuwbouwontwikkelingen staat duurzaamheid hoog op de agenda.

3.3 Cultureel erfgoed

In archeologische opzicht is de locatie van Ipse de Bruggen van grote betekenis. Bij opgravingen in de jaren 70 zijn hier diverse Romeinse schepen gevonden. Het zijn tastbare herinneringen aan de Romeinse Limes, de noordgrens van het voormalige Romeinse Rijk. Andere archeologische resten zijn verborgen in het landschap. Toch krijgen ze op basis van allerlei onderzoeken wel het predicaat 'hoge verwachting' mee. De bescherming van deze archeologische resten is geregeld in de vigerende bestemmingsplannen. Om het opgegraven Romeinse fort Nigrum Pullum meer vorm en zichtbaarheid te geven, zijn de contouren teruggebracht in het landschap en is een toegangspoort geplaatst. De Romeinse Limes is opgenomen op de voorlopige lijst van werelderfgoederen van Unesco. Zwammerdam telt 6 rijksmonumenten. 12 objecten zijn aangewezen als beschermd gemeentelijk monument. Zo'n 15 tot 20 panden zijn als beschermwaardig geïnventariseerd. Het bouwkundig ensemble van de oude kern van Zwammerdam wordt hoog gewaardeerd. Daarom overwegen we het aan te wijzen als beschermd dorpsgezicht. Behalve de historische ontwikkeling van het dorp dient ook dit archeologische verleden een bron van inspiratie te zijn voor nieuwe ontwikkelingen in het dorp.

3.4 Recreatie en toerisme

De nabijgelegen Nieuwkoopse Plassen maken deel uit van Natura 2000 en bieden veel mogelijkheden voor recreatie vanuit Zwammerdam, voor zowel de eigen inwoners als recreanten van elders. Het Toeristisch Overstappunt (TOP) faciliteert hierin. Een TOP is bedoeld als voorziening voor recreanten. Je kunt er de auto parkeren om vervolgens de omgeving te voet of per fiets (of anderszins) te verkennen. Deze TOP is op deze locatie gesitueerd in verband met de aantrekkelijke routes, parkeerruimte en horeca op korte afstand. Het heeft de voorkeur deze TOP op deze locatie te behouden. Daarnaast zijn er mogelijkheden voor waterrecreatie door de vaarverbinding van de Oude Rijn met de Nieuwkoopse Plassen (Ziende). Aan het Zienepark mag kortdurend (maximaal 3 x 24 uur) worden afgemeerd; er zijn verder geen specifieke voorzieningen voor waterrecreanten.

Zwammerdam heeft een rijke geschiedenis, die ook ruimtelijk haar sporen heeft nagelaten. Dit spreekt recreanten met belangstelling voor cultuurhistorie aan. Plaatselijk geven panelen tekst en uitleg over het 'verhaal van Zwammerdam'. De archeologische vindplaats Nigrum Pullum als onderdeel van de Limes is fysiek zichtbaar gemaakt in het veld. In het gebouw De Haven op het terrein van Ipse de Bruggen is een tentoonstellingsruimte en wat 'lichte' horeca. De bereikbaarheid en vindbaarheid van deze recreatieve hotspot kan verbeterd worden. Meer in het algemeen zijn kleinschalige recreatieve initiatieven ter ondersteuning van de recreatieve mogelijkheden gewenst.

3.5 Fysieke veiligheid

De brandveiligheidsvoorzieningen zijn goed in Zwammerdam. Het dorp heeft een brandweerpost en er zijn voldoende bluswatervoorzieningen. Zwammerdam kent een aantal (zeer) kwetsbare objecten. Dit zijn gebouwen met een publieksfunctie waar meerdere personen verblijven, of mensen die minder zelfredzaam zijn. De gebouwen van Ipse de Bruggen hebben in dat kader onze bijzondere aandacht. De gebouwen hebben een goed brandveiligheidsniveau. Het niveau wordt gemonitord door middel van controles.

3.6 Economie

Er zijn verschillende vormen van bedrijvigheid te onderscheiden.

Agrarische bedrijvigheid

Rondom Zwammerdam zijn er kansen voor combinaties tussen landbouw en natuur. Verder is noemenswaardig dat de 2 pelsdierhouderijen aan de west- en oostzijde (gemeente Bodegraven-Reeuwijk) van het dorp uiterlijk in 2024 moeten sluiten. Daarmee verdwijnt ook de geurcirkel, wat voor het westelijk deel van Hooge Burch wellicht nieuwe kansen biedt.

Detailhandel

Er is op dit moment zeer beperkt detailhandel in Zwammerdam aanwezig. In de Detailhandelsvisie valt de kern Zwammerdam buiten de detailhandelsstructuur van Alphen aan den Rijn, die bestaat uit (toekomstbestendige) winkelgebieden van meer dan 5 vestigingen. Vanuit het economische perspectief in de Detailhandelsvisie worden voor de toekomst geen uitspraken gedaan (want er zijn minder dan 5 vestigingen aanwezig).

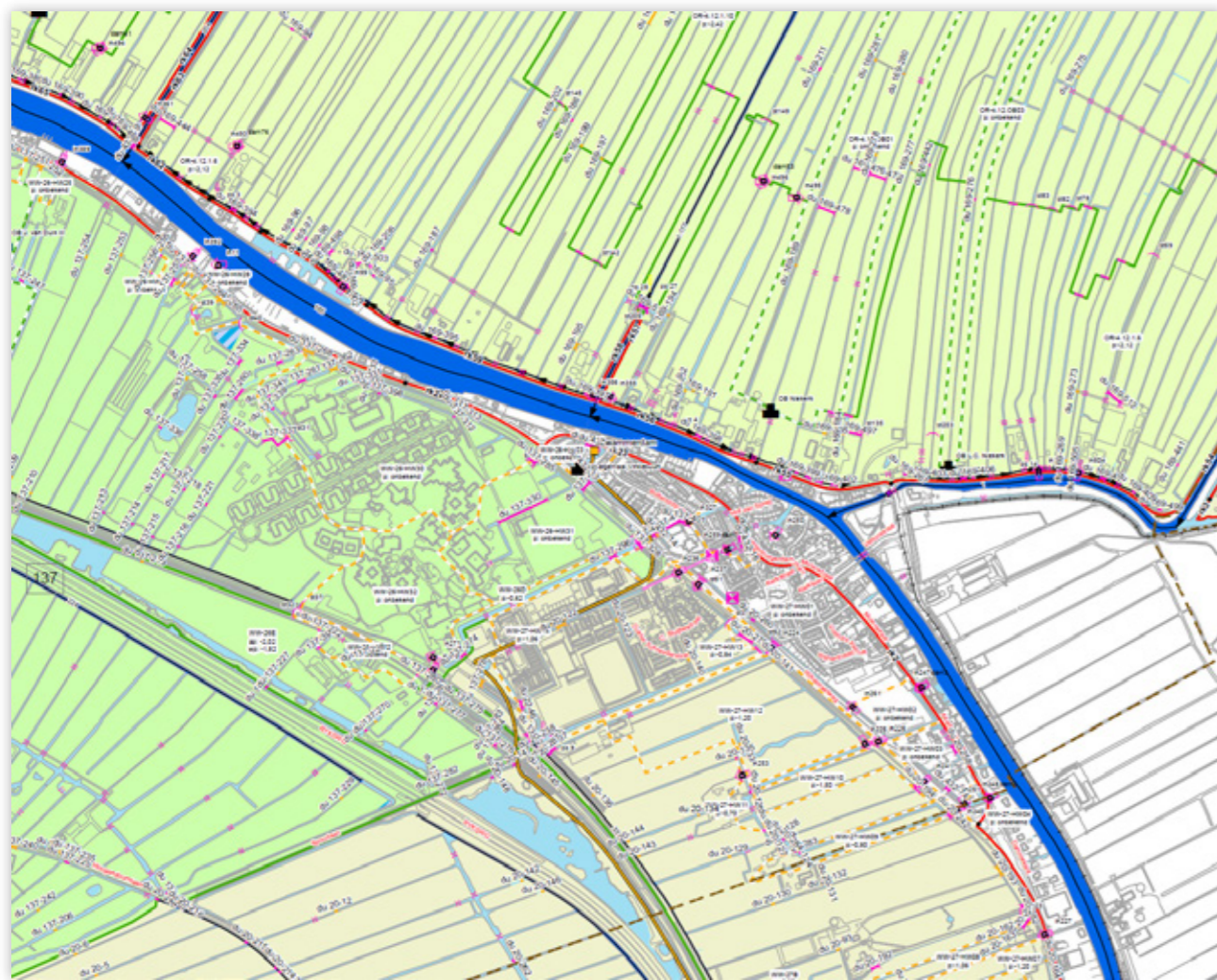
Werken

Vanouds is Zwammerdam een dorp met relatief veel nijverheid. Ook nu is er nog relatief veel werkgelegenheid in het dorp. BAM Infra en Ipse de Bruggen zijn de belangrijkste werkgevers. Veel werknemers van Ipse de Bruggen komen uit Zwammerdam. Over de BAM-locatie tussen Molenstraat en Rijksstraatweg als mogelijke woningbouwlocatie hebben we met de Belangenvereniging Zwammerdam gesproken. Voorlopig kiest BAM er echter voor om de bedrijfsactiviteiten hier voort te zetten.

Toekomst

Aanwezige solitaire vestigingen kunnen in hun huidige vorm behouden blijven vanwege hun functie voor de leefbaarheid van de kern Zwammerdam. Inwoners hebben in gesprekken aangegeven dat zij zich wel zorgen maken over de leefbaarheid. Detailhandelsactiviteiten kunnen in de toekomst mogelijkheden bieden voor versterking van de leefbaarheid, als deze op basis van particulier initiatief tot stand komen. Hierbij kun je denken aan verkoop van eigen streekproducten op het boerenerf (landwinkels) of aan tijdelijke, seizoensgebonden verkoop van lokale producten of diensten als ondergeschikte functie bij multifunctioneel (her)gebruik van (leegstaande) ruimte zonder specifieke detailhandelsbestemming.

Bestaande bedrijvigheid die gevestigd is op solitaire locaties in Zwammerdam, kan daar gevestigd blijven. Nieuwe mogelijkheden creëren voor reguliere bedrijvigheid op solitaire locaties is in de basis niet aan de orde. Daarvoor zijn bedrijventerreinen beschikbaar in de gemeente Alphen aan den Rijn. Indien solitaire bedrijvigheid verdwijnt en er geen vraag uit de markt is naar dit type solitaire locaties, is transformatie naar een andere functie, zoals woningbouw, een mogelijk alternatief.

Watersysteemkaart met verschillende polders (Rijnland 2015).

3.7 Groen en water

Groenstructuur

De kernen rondom de stad Alphen aan den Rijn hebben eigen kwaliteiten die zorgen voor identiteit. Het groen in de dorpen of het zicht op het groen rondom de dorpen maakt hier deel van uit. In het streven naar behoud van eigenheid van de afzonderlijke kernen en het versterken van de ruimtelijke kwaliteiten speelt ook het groen een rol.

Zwammerdam heeft een aantal belangrijke groenstructuren, zoals het Zieendepark, het plantsoen aan de Dr. Schreuderstraat en langs de Steekterweg. Daarnaast vervult ook het semiopenbare landgoed Hooge Burch een belangrijke rol in de groenbeleving van het dorp. Her en der komen beschermwaardige, monumentale bomen voor, met een concentratie in de oude dorpskern en rondom de begraafplaats. Groen is een wezenlijk onderdeel van de dorps kwaliteit en moet zo veel mogelijk beschermd worden.

Waterkwaliteit en -kwantiteit

Het Hoogheemraadschap van Rijnland is waterkwaliteitsbeheerder in Zwammerdam. Het beheert ook de waterpeilen in de verschillende polders rondom Zwammerdam. De dorpskern zelf ligt niet in een polder, maar in het boezemgebied van de Oude Rijn.

De gemeente heeft geen specifieke visie voor de waterkwaliteit en -kwantiteit in Zwammerdam. Er zijn 5 overstortlocaties vanuit riolering in de dorpskern. Binnen de kern Zwammerdam zijn geen officiële zwemwaterlocaties aanwezig, maar de Oude Rijn en Zieme worden informeel wel als zodanig gebruikt.

Waterbeleving

Centrale blikvanger in Zwammerdam is het water van de Oude Rijn en de Zieme. Over de afwatering hiervan zijn in de middeleeuwen zware disputen gevoerd tussen

Holland en Utrecht, en dat heeft Zwammerdam in die zin ook gevormd. Verder vormt de Bovensloot een kenmerkende, historisch gevormde structuurdrager voor het dorp. Dit boezemwater ligt loodrecht op de Oude Rijn.

Riolering

In de dorpskern ligt voornamelijk riool onder vrij verval voor afvoer van vuil water gemengd met regenwater. Op enkele locaties is hemelwaterafvoer afgekoppeld. In een deel van de kern ligt een gescheiden stelsel. Langs de Steekterweg en Kortsteekterweg ligt drukriolering voor de afvoer van alleen vuil water. Het regenwater wordt daar geloosd op de naburige sloten. Het rioolwater gaat naar een transportgemaal van het hoogheemraadschap, dat het verpompt naar een zuivering in Bodegraven. Lozingen van regenwater op drukriolering en de capaciteit van het transportgemaal van het hoogheemraadschap zijn aandachtspunten.

Relatie riolering en wateroverlast door klimaatverandering

Bij drukriolering is er geen relatie tussen riolering en wateroverlast door neerslag. In deze gebieden is de bergings- en afvoercapaciteit van de sloten (oppervlaktewater) in combinatie met de hoogte van het maaiveld bepalend. Theoretische berekeningen van het riool in de dorpskern geven op een paar locaties 'water op straat', maar dit komt, tot nu toe, niet overeen met praktijkervaringen.

Om de rivieren waar het overtollige water op geloosd wordt, te ontzien in tijden van hoog water, is het van belang om het watervasthoudend vermogen van het gebied zo hoog mogelijk te houden. Daarom heeft het de voorkeur om zo min mogelijk verharding aan te brengen en waar dat toch gebeurt om te proberen daar zo veel mogelijk open bestrating toe te passen.

4 MOBILITEIT (EN INFRASTRUCTUUR)

Algemeen

Zwammerdam wordt ontsloten via enkele erftoegangswegen, de (Kort)Steekterweg en Dammekant naar respectievelijk Alphen aan den Rijn en Bodegraven. Binnen de bebouwde kom geldt een snelheidsregime van 30 km/h. Het dorp ademt een authentieke sfeer, waarin geen grote voertuigstromen passen. Een eigen aansluiting op de N11 of een groter profiel van de wegen is daarom niet aan de orde. Er is een goede aansluiting bij Bodegraven.

Openbaar vervoer

Zwammerdam is per openbaar vervoer bereikbaar met de buurtbus 722. Deze bus rijdt van het station in Bodegraven via Zwammerdam en het centrum van Alphen aan den Rijn naar het station in Alphen aan den Rijn. De bus rijdt alleen op werkdagen tussen ongeveer 8.00 uur en 18.00 uur. Eerdere verzoeken om hier een reguliere bus te laten rijden of de frequentie en/of rijtijden uit te breiden heeft de concessiehouder afgewezen vanwege het beperkte aanbod van passagiers.

Fiets

De fietsverbindingen in oostelijke en westelijke richtingen zijn goed: er is een vrijliggend fietspad naar zowel Alphen aan den Rijn als Bodegraven. Richting Nieuwkoop is via de Zierendeweg de snelste route. Deze weg wordt echter ook gebruikt door forenzen- en landbouwverkeer, waardoor veiligheidsproblemen (kunnen) ontstaan tijdens de spits.

Aandachtspunten

De Zierendeweg is een aandachtspunt. Deze smalle weg wordt veel gebruikt door doorgaand verkeer en scholieren. De aanleg van een veiliger fietsvoorziening op deze weg is opgenomen in het Meerjarenplan Infrastructuur. Daarnaast is een brede en frequente openbaar vervoerverbinding gewenst naar zowel Alphen aan den Rijn als Bodegraven.

5 DUURZAAMHEID EN MILIEU

Zwammerdam energieneutraal

In juni 2015 heeft het idee Zwammerdam Energieneutraal de wedstrijd 'Het beste idee van Alphen' gewonnen. In dit idee werd voorgesteld om Zwammerdam energieneutraal te maken door lokaal geproduceerd biogas te gebruiken in plaats van aardgas. De projectgroep Bionet Zwammerdam Energieneutraal heeft dit prachtige idee, dat een enorme bijdrage aan de energietransitie kan opleveren, opgepakt en verder onderzocht. Uit de eerste verkenning blijkt dat dit idee nu nog niet haalbaar is. In een vervolgonderzoek wordt het idee breder onderzocht. Naast biogas

worden ook de andere alternatieven voor aardgas die uit de warmteanalyse naar voren zijn gekomen meegenomen. Zwammerdam Energieneutraal kan als pilotproject veel kennis opleveren om ook de rest van de gemeente energieneutraal te ontwikkelen.

Initiatiefnemers uit het dorp hebben aangegeven zo duurzaam mogelijk te willen bouwen. Er is bijvoorbeeld aandacht voor gasloos bouwen. Hierover vindt overleg plaats met de gemeente.

Warmteanalyse

Begin 2018 is een warmteanalyse voor de gemeente Alphen aan den Rijn uitgevoerd. Hierin wordt per buurt, wijk of dorp aangegeven welk alternatief voor aardgas de laagste maatschappelijke kosten met zich meebrengt. Om een goede afweging voor een alternatieve warmtevoorziening te kunnen maken, moeten we ook andere aspecten meewegen (bijvoorbeeld de mate van duurzaamheid van de warmtebron, beschikbaarheid van brandstof, risico's, comfort en transport over de weg). Bij het opstellen van de lokale warmteplannen en de gemeentelijke warmtevisie in 2019 nemen we deze aspecten ook mee.

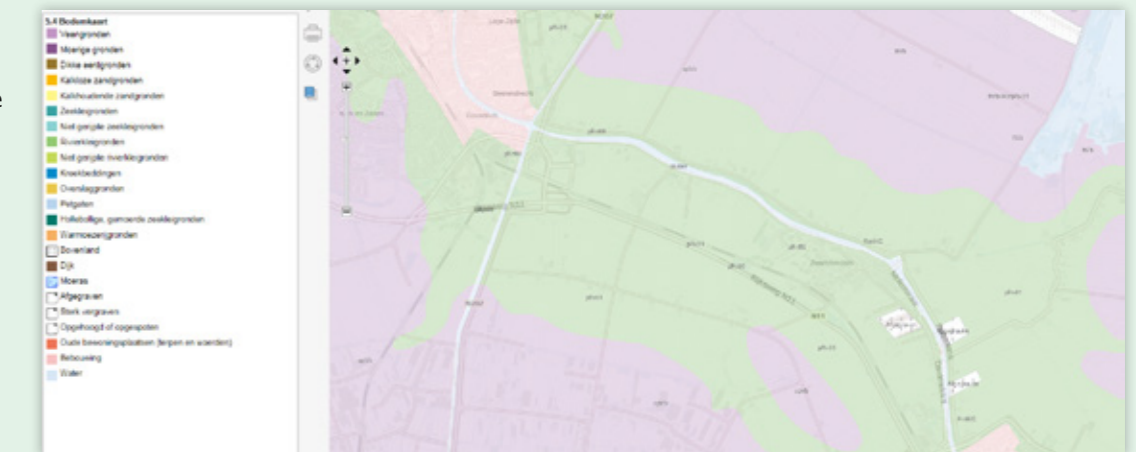
Energie

In het Actieprogramma duurzaamheid is aangegeven dat vanaf 2018 alle nieuwbouwplannen aardgasloos en energieneutraal moeten zijn. Sinds juli 2018 is door het in werking treden van de Wet Voortgang Energietransitie (Wet VET) de aansluitplicht voor gas bij kleinverbruikers komen te vervallen. Dat betekent dat nieuwe kleinverbruikers zoals woningen en kleine bedrijven geen gasaansluiting meer krijgen.

Om het dorp zelfvoorzienend voor energie te maken is het belangrijk de energievraag terug te dringen door energiebesparende maatregelen en ruimte te reserveren voor duurzame energieproductie, zoals platte daken voor zonnepanelen, zonneweides of een locatie voor een dorpsmolen.

Bodemdaling

Zwammerdam ligt aan de Oude Rijn. De bodem bestaat voornamelijk uit jonge rivierklei. De draagkracht van de bodem is goed. Er is weinig sprake van bodemdaling. Dit biedt ook kansen voor ondergronds bouwen: visueel ongewenste objecten zoals afvalcontainers kunnen eenvoudig in de ondergrond worden geplaatst.

Figuur 1: type ondergrond; bron: Bodematlas provincie Zuid-Holland.

BEREIKBAARHEID: OV

Figuur 2: indicatieve geluidsbelasting railverkeer 2025; bron ODMH.

Geluidshinder

In Zwammerdam zijn de N11, de Steekterweg, de Kortsteekterweg, de Lindenhovestraat en de Rijksstraatweg de belangrijkste bronnen van wegverkeerslawaai. Voor de overige wegen in Zwammerdam verwachten we dat de voorkeursgrenswaarde van 48 dB wordt gehaald.

Langs Zwammerdam ligt de spoorlijn Bodegraven – Alphen aan den Rijn. De akoestische invloed van deze spoorweg raakt het dorp Zwammerdam. Bij de ontwikkeling van geluidsgevoelige bestemmingen aan de zuidwestelijke zijde van Zwammerdam dienen we hiermee rekening te houden.

Luchtkwaliteit

Uit de monitoringstool van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) blijkt dat in Zwammerdam de luchtkwaliteit de grenswaarden van 40 µg/m³ voor stikstofdioxide (NO₂) en fijnstof (PM₁₀) niet overschrijdt.

De GGD adviseert voor gevoelige functies afstand te houden tot belangrijke bronnen van luchtverontreiniging, zoals wegen. Voor Zwammerdam is de N11 in dit kader van belang, omdat dit een rijksweg is, is de geadviseerde aan te houden afstand voor gevoelige functies 300 meter.

Figuur 3: concentratie NO₂; bron NSL-monitoringstool.

Figuur 4: concentratie PM₁₀; bron: NSL-monitoringstool.

Figuur 5: afstand lucht en gezondheid 2025 – GGD; bron: ODMH.

Geur

Nabij de kern van het dorp zijn enkele (melk)veehouderijen gevestigd. Bij de ontwikkeling van geurgevoelige bestemmingen moeten we hiermee rekening houden. Voor melkvee en paarden heeft de gemeente beleidsvrijheid op grond van de Wet geurhinder en veehouderij. Ter invulling hiervan heeft de gemeente een geurgebiedsvisie opgesteld. Voor de polder Steekt rondom Zwammerdam hebben we gekozen voor een halvering van de aan te houden afstanden ten opzichte van melkveehouderijen.

Bodemkwaliteit

De bodem direct langs de Oude Rijn is vanwege de lange bewoningsgeschiedenis (lintbebouwing) verontreinigd geraakt, waardoor de bodem nu geen optimale kwaliteit heeft. Door voortaan betere grond te gebruiken om op te hogen (klasse Wonen), kan de bodemkwaliteit stap voor stap worden verbeterd. Bij de recentere uitbreidingen (aan de zuidzijde van Zwammerdam) is de gemiddelde bodemkwaliteit goed.

Bodemenergie

De bodem is geschikt voor het benutten van bodemenergie. Dit betekent dat de ondergrond een bijdrage kan leveren aan de energietransitie.

Externe veiligheid

Voor externe veiligheid is de Alphense Beleidsvisie Externe Veiligheid uit 2016 van toepassing op ontwikkelingen in de dorpskernen. In Zwammerdam is een gasleiding van invloed op nieuwe ontwikkelingen. Doordat de gasleiding niet geheel ondergronds ligt, is het invloedsgebied van deze gasleiding groot. Voor ontwikkelingen die (deels) in het invloedsgebied van de gasleiding worden geprojecteerd, moeten we een verantwoording groepsrisico opstellen. Hierbij kunnen diverse maatregelen nodig zijn, onder andere voor de inrichting van het plangebied.

Ecologie

De kern Zwammerdam is gelegen op circa 600 meter van het Natura 2000-gebied De Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. Omdat dit Natura 2000-gebied als stikstofgevoelig is aangemerkt, dienen ontwikkelingen in Zwammerdam getoetst te worden op hun invloed op dit gebied. In de kern van Zwammerdam worden van de in Nederland beschermde diersoorten, naast algemene broedvogels, met name de vlemuis, huismus en gierzwaluw verwacht. Deze soorten zijn gebonden aan gebouwen en komen vaak voor in woonkernen. Tijdens grond- en bouwwerkzaamheden kan ook de rugstreeppad in bebouwd gebied opduiken. Het parklandschap van Hooge Burch in Zwammerdam is rijk aan diersoorten. Vermoedelijk komen hier ook vleermuiskolonies voor. Welke soorten precies is niet in kaart gebracht, maar het is de enige geschikte plek in de wijdere omgeving voor boombewonende soorten. Daarnaast loopt de Elfenbaan (de verbindingzone van de NNN (voorheen EHS) met dras-en- plasnatuur) langs het spoor en de N11 langs Zwammerdam. De Elfenbaan vervult een belangrijke functie om natuurgebieden in de provincie Zuid-Holland met elkaar te verbinden.

Figuur 6: externe veiligheid; bron: ODMH.

Figuur 7: Natura2000-gebieden en EHS (NNN); bron: ODMH.

ALGEMENE TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

Participatiesamenleving

Nederlandse gemeenten hebben per 1 januari 2015, op grond van de nieuwe Wmo, de Jeugdwet en de Participatiewet, een brede integrale verantwoordelijkheid voor het sociale domein (3 decentralisaties). Het hart van deze decentralisaties bestaat uit ondersteuning van inwoners, gericht op zelfredzaamheid ('eigen kracht') en participatie ('meedoen'). Dit is verwoord in het beleidsplan Beter voor elkaar, het beleidsplan Sociale agenda 2014-2018 van de gemeente Alphen aan den Rijn.

De bovengenoemde veranderingen binnen het sociaal domein zijn verstrekkend. Zij maken deel uit van een omvorming van ons zorg- en sociale systeem. De verzorgingsstaat verandert naar een participatiesamenleving. De rollen en verwachtingen van de overheid, uitvoeringpartners en inwoners veranderen en er ontstaat een veranderende vraag voor de lokale sociale infrastructuur. Inwoners zijn in de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor hun leven. Waar dat niet lukt, staat een sociaal netwerk klaar om te helpen. Als gemeente ondersteunen we dit door het in stand houden van goed toegankelijke basisvoorzieningen die eigen kracht en het helpen van elkaar mogelijk maken. Daarom ondersteunen wij eigen initiatief van inwoners en stimuleren we burgerparticipatie. Betrokkenheid en participatie van inwoners in een kern kan het verschil maken in de ontwikkeling van de leefbaarheid van een kern.

Inclusieve samenleving

Met de ratificering in 2016 van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap heeft de overheid zich verplicht om te bouwen aan een samenleving waarin mensen met een beperking volwaardig mee kunnen doen. Gemeenten hebben hierbij een belangrijke taak en verantwoordelijkheid. Op de terreinen die in het verdrag beschreven zijn, is in Nederland al veel geregeld en op veel van deze terreinen hebben de gemeenten taken. Denk aan wonen, werken, ondersteuning, openbaar vervoer, de gemeentelijke infrastructuur en het onderwijs. Dit betekent dat het verdrag ook op het beleid van gemeenten van toepassing is en dat gemeenten een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het transformatieproces om tot een inclusieve samenleving te komen. Het transformatieproces zal grotendeels in de samenleving moeten plaatsvinden. Dit houdt in dat er eventueel, in aanvulling op het reeds ingezette beleid, maatregelen moeten worden genomen die hieraan bijdragen. De uitvoering van het verdrag mag voor een groot deel geleidelijk gebeuren.

Positieve gezondheid

Gezondheid is het vermogen van mensen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven. Positieve gezondheid kent 6 dimensies: lichaamsfuncties, mentale functies en beleving, spirituele/existentiële dimensie, kwaliteit van leven, sociaal-maatschappelijke participatie en dagelijks functioneren (Huber). Laagdrempelige en toegankelijke voorzieningen dragen bij aan positieve gezondheid. Ook het milieu heeft effect op positieve gezondheid. De inrichting van de leefomgeving moet de mensen die er wonen faciliteren.

Demografische ontwikkelingen

Vergrijzing en andere veranderingen in de bevolkingssamenstelling kunnen grote gevolgen hebben. Landelijk verdubbelt het aantal ouderen (65 jaar en ouder) tot 2040. Dit betekent overal toenemende behoefte aan voor ouderen geschikte woningen, zorgvoorzieningen, culturele en recreatieve voorzieningen en andere voorzieningen in de buurt. Vergrijzing heeft ook grote invloed op de woningmarkt door de honkvastheid van ouderen en (op langere termijn) door de grote uitstroom van ouderen uit de woningmarkt. Daarnaast krimpt de bevolking in de werkende leeftijdscategorie. Dit kan gevolgen hebben voor de arbeidsmarkt en leiden tot arbeidstekorten, bijvoorbeeld in de zorg.

Langer thuis wonen

Vanuit zowel de ruimtelijke als de sociale agenda hecht de gemeente Alphen aan den Rijn aan zelfstandigheid, zelfredzaamheid en kwaliteit van wonen en leven. Inwoners blijven langer zelfstandig wonen of gaan (opnieuw) zelfstandig wonen doordat de rijksoverheid de toegang tot de intramurale zorg beperkt heeft. Dat is niet altijd makkelijk en stelt soms specifieke eisen aan de woonomgeving en de ondersteuning. Voor deze inwoners is een pakket van wonen, welzijn en zorg op maat nodig.

Het doel is dat alle inwoners van Alphen aan den Rijn zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen en meedoen in de Alphense samenleving, eventueel met begeleiding en ondersteuning.

Jeugd

De vastgestelde regionale visie op jeugd komt er in het kort op neer dat iedereen meedoet: kinderen, jeugdigen, ouders, familie, burens, vrijwilligers en hulpverleners, leerkrachten, professionals, beleidsmakers en bestuurders. Iedereen heeft een rol bij het opgroeien van onze jeugd. De centrale doelstelling is dat de jeugd in de gemeente Alphen aan den Rijn gezond en veilig opgroeit. Ze ontwikkelen hun talenten en kunnen zo, nu en later, naar vromege deelnemen en bijdragen aan de maatschappij. Er moeten voldoende voorzieningen zijn voor kinderen om zich te ontwikkelen. Het creëren en toegankelijk maken van basisvoorzieningen is hierbij een vereiste.

Onderwijs en kinderopvang

In de gemeente Alphen aan den Rijn willen de onderwijsorganisaties aan kinderen van 0 tot 12 jaar een doorgaande leerlijn bieden. Iedereen doet mee.

Ook wanneer een kind extra ondersteuning nodig heeft, is er een passende leerplek voor hem of haar. Nauwe samenwerking tussen onderwijs en opvang is een voorwaarde voor succes. Wanneer partners samenwerken in het belang van het kind, doen ze dat vanuit eenduidige pedagogische waarden. Zo geven ze voor het kind een bestendige leerweg vorm. Het onderwijsaanbod sluit aan bij de lokale behoefte en is gevarieerd. De scholen hebben een sterke eigen identiteit. Dit vormt geen belemmering voor samenwerking. Verschillende identiteiten kunnen elkaar juist versterken.

Naast overeenkomstige ambities over de verschillende clusters heen zijn er ook verschillende visies per cluster te onderscheiden. Deze verschillen zitten hem met name in de functie van de school in de wijk of buurt. 'Scholen

zijn scholen', is het uitgangspunt in de grotere kernen. In de wijk wordt samengewerkt met partners en wijkbewoners. De school heeft een centrale plek in het netwerk rond de kinderen, in het belang van hun sportieve, culturele en creatieve ontwikkeling. De school heeft in de kleine kernen een centrale plek in de gemeenschap. Behalve aan onderwijs en opvang kan, afhankelijk van de lokale behoefte, in de school ook ruimte worden geboden aan educatie, sport, ontmoeting of zorg. Zo wordt de gemeenschap betrokken bij de groei en ontwikkeling van het kind en kunnen voorzieningen behouden blijven voor de dorpen.

Digitalisering

Digitalisering speelt een belangrijke rol in het welbevinden van mensen. Gebruik van digitale instrumenten als computer en tablet en toegang tot het digitale web bevorderen de zelfredzaamheid en maakt mensen minder eenzaam. In toenemende mate bieden organisaties en ook de gemeente digitale dienstverlening. Dit varieert van het bestellen van boodschappen tot een app voor medicijngebruik. Het is dan ook belangrijk dat digitale dienstverlening en ondersteuning toegankelijk zijn en bereikbaar voor alle inwoners en dat de infrastructuur hierop is ingericht. Digitalisering biedt kansen in het verbinden van organisaties, mensen en apparaten. Dienstverlening aan burgers en bedrijven kan bijvoorbeeld verbeterd worden. Ook kan er op het gebied van veiligheid slimmer en sneller geanticipeerd worden, bijvoorbeeld door cameratoezicht met gezichtsherkenning of door het proactief monitoren van sociale media. Digitalisering maakt echter ook kwetsbaar door de grote afhankelijkheid die we inmiddels hebben van digitale data en voorzieningen, en de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer die constant op de loer ligt.

Mobiliteit

Komende jaren staat de vraag centraal hoe wij, overheids- en vervoersdiensten, het vervoersaanbod zodanig kunnen organiseren dat dit zo veel mogelijk tegemoetkomt aan de behoeften van de individuele reiziger. De behoefte aan mobiliteit zal de komende decennia immers nog verder toenemen, dankzij een gestaag groeiende bevolking en een toenemende welvaart (CPB/PBL 2015). Dat heeft tot gevolg dat het infrastructuur- en mobiliteitsstelsel te maken krijgt met grote maatschappelijke opgaven. Zo moet het grotere aantallen mensen zien te verbinden met hun bestemmingen en het goederenvervoer blijven faciliteren voor een goed functionerende economie en samenleving. Tegelijkertijd proberen we de congestie op het netwerk zo veel mogelijk binnen de perken te houden en de leefbaarheid, met name in de dorpen, binnen acceptabele grenzen te houden.

Als gevolg van de doorontwikkeling van digitale technieken zullen infrastructuur, mobiliteit en de transportdiensten substantieel gaan veranderen. Het aantal deelauto's, deelfietsen en aanvragen voor laadpalen groeit landelijk exponentieel. De transitie naar elektrisch rijden zal binnen 2 decennia voltooid zijn. Zelfrijdend vervoer en bezorging via drones maken hun opwachting. Dit alles zal de komende jaren een steeds grotere invloed hebben op ons ruimtegebruik, de bouwlocaties, de (steden)bouwkundige inrichting, het parkeerbeleid en de regelgeving.

Met de nieuwe ov-concessie in 2020 of 2022 streven wij ernaar om door integratie van (kleinschalig) openbaar vervoer en doelgroepenvervoer het vervoersaanbod beter te laten aansluiten bij de behoeften van de individuele

reiziger. Hiermee ontstaat een laagdrempeliger vervoersstelsel en worden voorzieningen beter bereikbaar, ook voor personen die afhankelijk zijn van collectief (doelgroepen)vervoer.

Duurzaamheid en verduurzaming

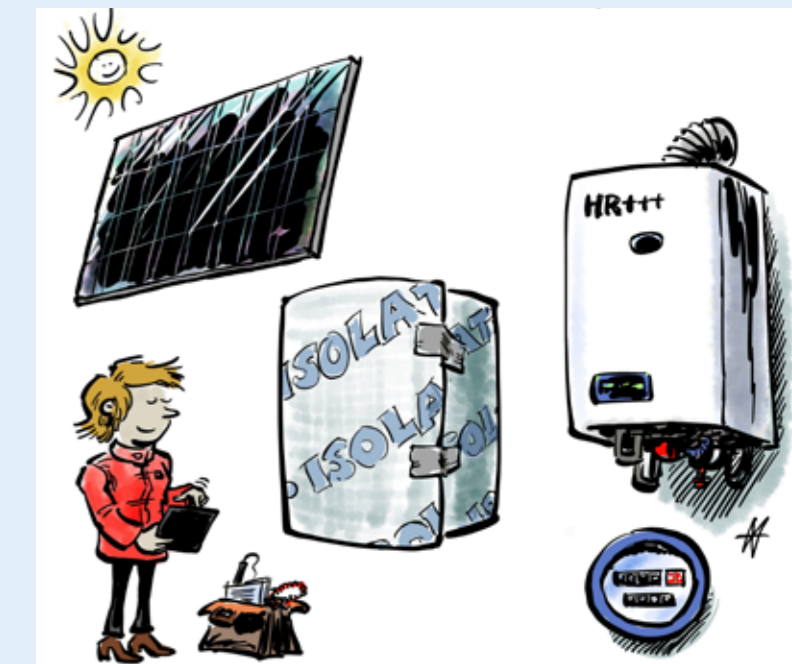
De gemeente Alphen aan den Rijn heeft de ambitie om in 2050 vrij te zijn van fossiele brandstof, en CO₂- en energieneutraal te zijn. In de dorpen is er voldoende ruimte om voor wat betreft energie op termijn geheel zelfvoorzienend te worden. Daartoe is het in de eerste plaats noodzakelijk dat we zo veel mogelijk energie besparen. Voor de resterende energievraag is het zaak dat we hiervoor steeds minder gebruikmaken van fossiele energie, en steeds meer van duurzame energie.

Het grootste deel van de energievraag bestaat uit warmtevraag. Voor de gehele gemeente onderzoeken we wat per buurt, wijk of dorp het beste alternatief is voor aardgas. Voor de dorpen kun je denken aan biogas, lokale restwarmte, warmte uit oppervlaktewater, aansluiting op de warmteronde, geothermie en all-electric. De komende jaren is de transitie naar aardgasloze dorpen een belangrijk speerpunt.

Daarnaast vraagt de noodzakelijke opwekking van duurzame elektriciteit ook in de dorpen om ruimte. Geschikt dakoppervlak moeten we voorzien van zonnepanelen. Grote (schuur)daken kunnen vol gelegd worden met zonnepanelen, voor eigen gebruik of voor omwonenden (postcoderoos). De opgave om te voorzien in duurzame energie is vele malen groter en daarmee niet gedekt. Ook op grotere schaal moeten we in de dorpen duurzame energie opwekken. Daarbij kan worden gedacht aan zonnevelden of het realiseren van een dorpsmolen, door en voor de inwoners van de dorpen.

Voor de bestaande bouw zullen we conform de trias energetica zo veel mogelijk inzetten op besparing. Isolatie van bestaande bouw is dan ook een belangrijke maatregel voor het verduurzamen van de bestaande bebouwing. Daarnaast kunnen we zo veel mogelijk inzetten op het opwekken van duurzame energie door middel van zonnepanelen op daken van de bestaande bebouwing. De transitie naar energieneutraal (of 'nul op de meter') en aardgasloze woningen is de komende jaren een belangrijk speerpunt. De beste aanpak hierbij is om voor blokken woningen in één keer een plan te maken om energieneutraal te worden. Dit voorkomt dat eerst de rendabele maatregelen worden uitgevoerd en de dure maatregelen overblijven.

Voor nieuwbouw is in het Actieprogramma Duurzaamheid aangegeven dat vanaf 2018 alle nieuwe plannen aardgasloos en energieneutraal moeten zijn. Nieuwbouw biedt ook kansen om daarnaast duurzame materialen toe te passen (circulair bouwen) en gezond, waterbesparend en flexibel te bouwen. Scholen en verenigingen zullen steeds meer het initiatief nemen tot verduurzaming, waarbij zij uiteindelijk energieneutraal worden. De gemeente ondersteunt hen daarbij. Bij het onderwijs richt de verduurzaming zich niet alleen op het schoolgebouw, maar ook op de lessen en de omgeving.

Klimaatverandering en bodemdaling

Klimaatverandering gaat een belangrijke rol spelen in onze leefomgeving. Steeds meer zullen piekbuien of extreme droogte voorkomen, met alle gevolgen daarvan voor de waterkwaliteit en de waterkwantiteit. Dat zal ook zijn weerslag hebben op het water in sloten en watergangen in de bebouwde kom. Verzilting van het water (door toename van het percentage zout) heeft ook haar weerslag op het zoutgehalte in de bodem en daarmee ook op flora en fauna.

De gemeente anticipeert op de klimatologische veranderingen met extremere neerslag en droogte. Dit vertaalt zich in maatregelen in elk van de stappen van de voorkeursvolgorde voor de omgang met regenwater: vasthouden, bergen en afvoeren. Bij vasthouden en bergen betrekken we nadrukkelijk de inrichting van de openbare ruimte. Bij afvoeren worden de buizenstelsels en het oppervlaktewater nader beschouwd.

Bodemdaling speelt vooral in het buitengebied rond de dorpen. De discussie over het stoppen van de bodemdaling door te stoppen met pompen wordt steeds belangrijker. Welke keuze we ook maken, de samenstelling van de bodem zal veranderen en daarmee ook het gebruik van de bodem. Dat heeft gevolgen voor de werkgelegenheid en sociale samenhang in en om de dorpen. Hoe en wanneer dat gebeurt, is nog onduidelijk.

Hittestress

De gevoeligheid voor hittestress kan bij gebouwen verminderd worden door groene daken aan te leggen. Bij nieuwbouw is er een extra mogelijkheid om door middel van een warmtepomp, in combinatie met een bodemwarmtewisselaar, de gebouwen van duurzame koeling te voorzien.

Klimaatadaptatie en Green City

In opdracht van de provincie Zuid-Holland brengen we voor het buitengebied relevante gegevens over de gevolgen van klimaatverandering in kaart. De uitkomsten van dit onderzoek maken de kwetsbaarheden van het gebied inzichtelijk, waarna we maatregelen kunnen nemen.

In het actieprogramma van de gemeente staat dat bij nieuwbouw moet worden gelet op bestendigheid tegen hittestress en tegen hevige buien. Hiertoe adviseren we zo veel mogelijk groen en blauw in te richten en open bestrating toe te passen. En waar mogelijk woningen te voorzien van witte of groene gevels en van groene daken. Groene daken zijn te combineren met zonnepanelen. Bij nieuwbouw kunnen warmtepompen, in combinatie met bodemwarmtewisselaars, voorzien in duurzame koeling, die - in tegenstelling tot airco's - de hittestress vermindert.

Veiligheid

In het algemeen kunnen we stellen dat Alphen aan den Rijn een relatief veilige gemeente is. Als we de gemeente vergelijken met de 36 andere G32-gemeenten, is Alphen aan den Rijn zelfs de veiligste gemeente. Dat de gemeente de afgelopen jaren steeds in de top 3 van de veiligste gemeenten (van de G32-gemeenten) staat, is een belangrijk uitgangspunt als we kijken naar nieuwe prioriteiten op het gebied van veiligheid en leefbaarheid voor de komende

jaren. Dit sluit aan bij het beeld dat veiligheid en leefbaarheid al langere tijd bestuurlijke prioriteit hebben, waardoor in de afgelopen jaren al veel is opgebouwd. Voorbeelden zijn het gebiedsgericht werken, de lokale Veiligheidskamer, de crisisorganisatie, de professionaliteit van breed inzetbare bouwinspecteurs en de inzet van wijkboa's. Tegelijkertijd zijn juist veiligheid en leefbaarheid nooit vanzelfsprekend en altijd het resultaat van een gerichte en gezamenlijke inzet van de gemeente, externe partners, inwoners en ondernemers. Net als in het sociale beleid staat de eigen kracht, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid voorop. De burgers maken de samenleving en de gemeente faciliteert hierbij. De prioriteiten in het huidige veiligheids- en handhavingsbeleid (2015-2018) hebben we in de volgende doelstellingen verwoord:

- creëren en onderhouden van vitale, leefbare wijken waarin alle generaties inwoners zich veilig voelen en bereid zijn de veiligheid te bevorderen;
- duurzame fysieke veiligheid op de terreinen van wonen, werken en ondernemen bereiken door effectieve samenwerking van alle verantwoordelijke lokale partners. Deze nemen hun verantwoordelijkheid en spreken elkaar hierop aan;
- in beeld brengen en aanpakken van personen die de openbare orde en veiligheid verstoren;
- Het veiligheidsbeleid voor de komende jaren is op dit moment in ontwikkeling en dat beleid zullen we in nauwe samenhang met de gebiedsvisies en wijkplannen opstellen.

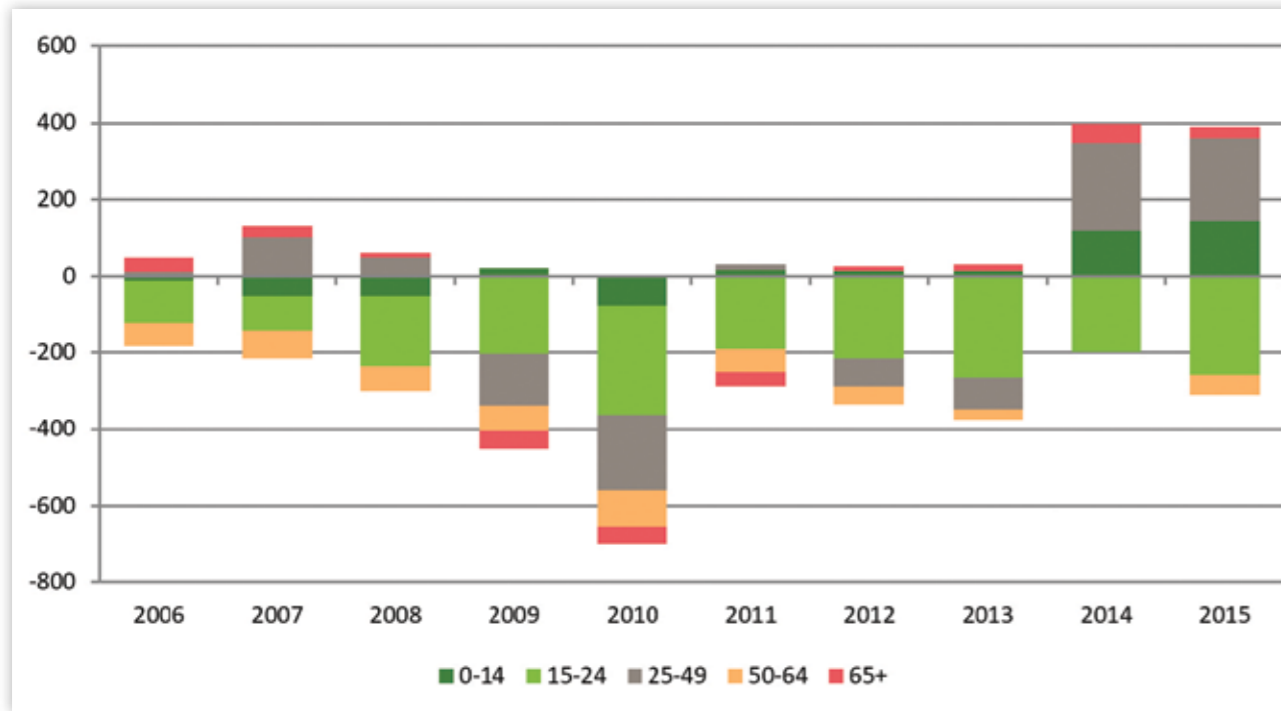
Een onderwerp dat de komende jaren een prominentere rol gaat spelen op het terrein van veiligheid is ondermijning. 'Ondermijning' is een containerbegrip waar diverse vormen van georganiseerde criminaliteit onder geschaard worden. Wat zij gemeen hebben, is dat er een sterke verwevenheid tussen 'bovenwereld' en 'onderwereld' bestaat en dat de criminele activiteiten een corrumperend en ondermijnend effect op de samenleving en haar instituties hebben. Landelijk is er steeds meer aandacht voor het thema. We proberen als overheidspartners één front te vormen tegen ondermijnende criminaliteit.

Nog meer dan in de afgelopen jaren is ondermijning namelijk een vraagstuk waarbij naast de inzet vanuit het strafrecht ook de gemeente vanuit een meer bestuursrechtelijke invalshoek steeds vaker en intensiever moet investeren.

Ook de aansluiting van zorg en veiligheid is steeds vaker aan de orde. De nieuwe wet Verplichte geestelijke gezondheidszorg legt extra taken bij de burgemeester en daarmee bij de gemeente. Deze wet gaat uit van (ambulant) behandelen en begeleiden en stelt de gedwongen opname van patiënten niet langer centraal. Daarnaast zal meer aandacht uitgaan naar vroegsignalering met de ketenpartners.

In 2018 ligt de focus van het district op de aanpak van misstanden in de vastgoedsector. Verder willen we ons vooral richten op de aanpak van cumulatie van problemen in wijken die een voedingsbodemp kunnen vormen voor criminele activiteiten. Lokaal wordt in dit kader al het HEIT (Haags Economisch Interventie Team) ingezet voor bedrijfscontroles en er is een pilot op komst voor een gezamenlijke aanpak van adressignalen. Een verbetering van de samenwerking en het uitwisselen van gegevens tussen partijen is noodzakelijk om adresgerelateerde fraude tegen te kunnen gaan. Deze vorm van fraude kent namelijk vele facetten en kan grote gevolgen hebben op verschillende terreinen.

Gemeente Alphen aan den Rijn. Migratiesaldi per leeftijdscategorie 2006-2015.

Met zijn allen naar de stad

In 2030 woont 60% van de wereldbevolking in de stedelijke regio's. In Nederland vertrekken mensen vanuit de provinciale gemeenten naar de steden. Dit zijn jongeren die gaan studeren of werken in de stad (zie de oranje balkjes in onderstaande figuur). Ook voor volwassenen is de stad aantrekkelijk door de nabijheid en het niveau van voorzieningen.

In de gemeente Alphen aan den Rijn zien we vooral een vertrek van jongeren en komen de afgelopen jaren mensen uit andere leeftijdscategorieën weer naar Alphen toe. We winnen inwoners van onder andere Nieuwkoop, Den Haag, Zoetermeer en Leiden. Wanneer omliggende gemeenten veel gaan bouwen kan dit weer omslaan.

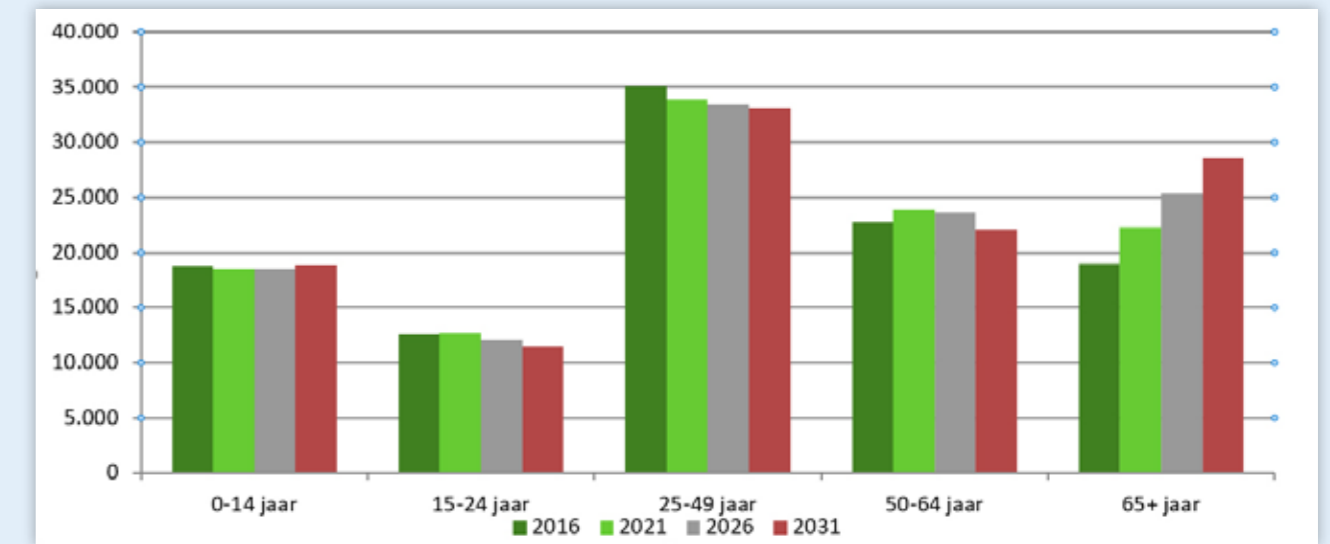
In de dorpen merken inwoners vooral het wegtrekken van de jongeren. Soms omdat er geen geschikte huizen zijn en soms omdat ze de drukte van de stad zoeken. Het aandeel verhuizingen is het hoogst onder jongeren (figuur 2.3). Inwoners zullen vaak zeggen dat het door de eerste reden komt en oproepen tot meer (goedkope) woningbouw. Maar er is geen eenduidig antwoord. In de ene kern is jaren niets gebouwd. Daar is meer woningbouw nodig. Tegelijkertijd moeten we ook begrijpen dat verstedelijking een maatschappelijke trend is, die noch de gemeente, noch bewoners, noch woningbouw zal keren.

Toename kleine huishoudens en vergrijzing

Ondanks de trek naar de steden zien we dat de woningbehoefte aardig stijgt in Alphen aan den Rijn. Dat heeft te maken met 2 trends: toename van kleine huishoudens en de vergrijzing. In figuur 2.2 zie je de ontwikkeling van huishoudens naar type. Het aantal eenpersoonshuishoudens gaat nog flink toenemen, met ongeveer een miljoen huishoudens in twintig jaar. Dit is

deels te verklaren door de vergrijzing en veranderende wetgeving in de zorg.

Ouderen willen langer zelfstandig thuis wonen dan vroeger (zie figuur vorige pagina figuur): Er zijn weinig verhuizingen onder ouderen). In de zorg geldt al een paar jaar extramuralisering. Met lichte zorgklachten mogen mensen niet meer in een instelling wonen, dus blijven zij langer thuis wonen en gaan ze minder snel naar verzorgings- en verpleeghuizen. Vergrijzing en 'vereenzaming' dragen bij aan de verwachte sterke groei (10% of meer) van de woningbehoefte in Alphen aan den Rijn (zie onderste figuur). Voor de dorpen ontstaat meer druk op het sociale netwerk, een uitdaging om zorg te organiseren en vereenzaming tegen te gaan.

Gemeente Alphen aan den Rijn. Ontwikkeling bevolking naar leeftijd.

MONITORING

Bij deze gebiedsvisie hebben we gebruikgemaakt van een grote hoeveelheid informatie vanuit allerlei gremia. We hebben geput uit bestaande documenten, uit lopende ontwikkelingen en uit de vele contacten die gemeenteambtenaren en bestuurders de afgelopen jaren hebben gehad en onderhouden met inwoners en bedrijven. Op basis hiervan hebben we geprobeerd een korte en bondige visie per dorp op te stellen, waar we de komende jaren verder uit kunnen putten. We hebben er bewust voor gekozen om niet allerlei analyses en onderzoeken te doen, voorafgaand aan het opstellen van de visies.

De ontwikkelingen op allerlei gebieden gaan zo snel dat het zaak is de uitgangspunten/speerpunten van de gebiedsvisie te blijven monitoren. Automatisering en robotisering, veranderende maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen, de energietransitie, wettelijke ontwikkelingen; ze gaan allemaal in een hoog tempo, waardoor het moeilijk is voor de komende 10 jaar een visie in beton te gieten. De gebiedsvisie is dan ook een levend document. Er is ruimte voor verdere invulling en aanpassing van bepaalde onderwerpen. Hetzij door aanpassing van de visie, hetzij door het verder uitwerken van bepaalde thema's in de wijkplannen en uitvoeringsplannen.

COLOFON

Dit is een uitgave van gemeente Alphen aan den Rijn.

Uitgave: 11 december 2018
Vastgesteld in de raad van 28 maart 2019

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van gemeente Alphen aan den Rijn

Alphen aan den Rijn

